

ВАСИЛЬ ЯКОВИЧ ТАЦІЙ: ЖИТТЯ, ГІДНЕ ПОВАГИ

До 85-річчя від дня народження

Збірник спогадів про життя і діяльність
академіка В. Я. Тація

Харків
«Право»
2025

УДК 34(477.54)(092)(082)

В19

У книзі використано фото *О. І. Семенця, В. В. Білоуса*
та з архіву В. Я. Тація, його колег, рідних, близьких і друзів

Василь Якович Тацій: життя, гідне поваги : до 85-річчя від дня народження :
В19 збірник спогадів про життя і діяльність академіка В. Я. Тація / [А. П. Гетьман
(голов. ред.), Л. О. Гріненко] ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків :
Право, 2025. – 468 с. : іл.

ISBN 978-617-8518-66-0

Цю книгу присвячено пам'яті видатного вченого, талановитого організатора освіти і науки України, відомого громадського діяча, доктора юридичних наук, професора, академіка Національної академії наук України та Національної академії правових наук України, ректора Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (1987–2020), президента – організатора Національної академії правових наук України (1993–2016), заслуженого діяча науки і техніки України, лауреата Державних премій України, державного радника юстиції 1 класу, почесного громадянина міст Харкова, Полтави та Харківської області, Героя України Василя Яковича Тація.

Збірник містить спогади представників органів владних структур, правопорядку та юстиції, органів місцевого самоврядування, громадських організацій, наукових установ та освітніх закладів, науковців, з якими Василь Якович протягом багатьох років підтримував міцні ділові й творчі стосунки, а також спогади його колег, учнів, друзів, близьких та інший інформаційний матеріал, що дає можливість досягнути масштаб постаті Василя Яковича Тація, ім'я якого назавжди вписано золотими літерами в історію нашої країни.

Видання розраховане на професійних юристів, викладачів, вчених, студентів юридичних закладів вищої освіти та широкий загал читачів.

УДК 34(477.54)(092)(082)

ISBN 978-617-8518-66-0

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2025
© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2025

«Стати лідером – замало. Для досягнення успіху, для того, щоб принести користь іншим, – необхідно щоденно працювати над собою. Не давати собі спокою, не зупинятись, йти вперед, досягати цілей, долати перешкоди, потім ставити нові цілі – і знову йти до них!»

«Мій життєвий девіз – це праця. За будь-яких умов треба постійно працювати, ставити мету та йти до її досягнення. І ще одна важлива настанова для самого себе – намагатися робити людям добро».

Василь ТАЦІЙ

ПЕРЕДНЕ СЛОВО

13 січня 2025 р. виповнилося б 85 років від дня народження видатного вченого, талановитого організатора освіти і науки України, відомого громадського діяча, доктора юридичних наук, професора, академіка Національної академії наук України та Національної академії правових наук України, ректора Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (1987–2020), президента – організатора Національної академії правових наук України (1993–2016), заслуженого діяча науки і техніки України, лауреата Державних премій України, державного радника юстиції 1 класу, почесного громадянина міст Харкова, Полтави та Харківської області, Героя України Василя Яковича Тація. Але доля розпорядилася інакше – 28 вересня 2022 р. Василь Якович пішов з життя.

Метою цього видання є вшанування пам'яті цієї непересічної особистості, Людини-легенди, Людини – символу епохи, видатного українського науковця-правознавця, державотворця, справжнього гуманіста, який все своє життя присвятив розвитку національної освіти і науки, створенню комфортних умов для плідної праці колективів, котрі очолював протягом багатьох років, активно працював на благо міста Харкова, в якому прожив більшу частину свого життя, та міста Полтави, в якій він народився і де пройшло його дитинство, а головне, він був активним будівничим незалежної, демократичної, правової, економічно міцної Української держави.

У цьому виданні спогадів неможливо повною мірою розкрити масштаб постаті Василя Яковича Тація, розповісти все про цю дивовижну людину, його творчу, кипучу натуру, щедро обдаровану численними талантами, про все, що зроблено ним для освіти і науки, для багатьох поколінь української молоді, для нашого міста Харкова та Полтави і для усієї України. Зрозумілим є одне – все, що він робив, йшло від душі, відкритості, від любові до життя і до людей, в основі усіх його починань і добрих справ лежить головна життєва ціль – творення. Вочевидь, цим і пояснюється те, що йому вдавалося зробити все, за що він брався, мабуть, саме в цьому і криється секрет його успіху.

Високі людські якості, творчий потенціал, мудрість і виваженість поглядів, професійне юридичне мислення, уміння переконливо відстоювати свою позицію, патріотизм і державницький підхід до вирішення важливих завдань, невичерпна енергія, цілеспрямованість і самовідданість Василя Яковича Тація, його багатогранна громадська діяльність і весь життєвий шлях завжди надихали усіх, хто мав честь бути з ним знайомим, на плідну працю і продовжують бути зразком самовідданого служіння освіті й науці, Українській державі та народу України.

З повагою до читача

*доктор юридичних наук,
професор, академік НАПрН України,
ректор Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого*

Анатолій ГЕТЬМАН

*Леонід КУЧМА,
Президент України
(1994–2005)*

БУДІВНИЧИЙ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ – УКРАЇНИ

Саме так із гордістю і відповідальністю я можу назвати Василя Яковича Тація. На жаль, його уже два роки немає серед нас. Але з нами результати його великої праці, і ми щодня користуємося ними. Найголовніше – ми живемо в правовій державі, участі в розбудові якої Василь Якович присвятив третину своєї творчої діяльності.

Я добре пам'ятаю, як на зорі здобуття незалежності Україна гостро потребувала фахівців-правників, які могли б узятись за підготовку Конституції нового зразка для соціально-правової ринкової держави. Які могли б розвернути на 180 градусів цивільну правову систему країни з «презумпції винності на презумпцію невинності людини». Які могли б перебудувати господарську правову систему з принципу «можна лише те, що дозволено законом», на принцип – «можна все, що не заборонено законом».

Василь Якович Тацій був тим фахівцем-правником, який був готовий до такого глибокого переосмислення як на ментальному, так і на фаховому рівні. Тому що він був людиною вдумливою, пізнавальною, творчою, соціально орієнтованою, з добром до людей. Він був українцем з великої літери, патріотом української державності, фанатом верховенства права і закону. Приємно, що таких людей народжує Україна, зокрема Полтавщина. Приємно, що такі люди з токарів стають академіками, з педагогів – управлінцями, з фахівців – політичними і державними діячами.

Будучи народним депутатом, прем'єр-міністром і президентом країни, я знав багатьох авторитетних вчених, академіків, професорів. Переважна більшість з них були закохані у свої дослідження і повністю віддалились їм. Але небагато було таких, як Василь Якович Тацій, готових долучитись до розв'язання надскладних загальнодержавних проблем, жертвувати собою, своєю родиною для політичної і громадської діяльності. Один лише перелік таких державницьких, громадських і наукових звитяг В.Я. Тація вражає.

Багато років він був активним учасником конституційного процесу. Як член Конституційної комісії він брав участь у розробці проєкту Конституції України (1996) та змін і доповнень до неї (2004). Він був головою Комісії з розробки проєктів Кримінального, Кримінально-процесуального та Кримінально-виконавчого кодексів України, членом Координаційної ради з питань судово-правової реформи.

В.Я. Тацій був членом низки президентських, парламентських та урядових комісій, зокрема: Комітету з державних премій України в галузі науки і техніки; робочої групи з питань судової реформи при Президентові України; Міжвідомчої комісії з комплексного вирішення проблем у сфері боротьби з корупцією; Науково-консультативної Ради при Верховному Суді України; Науково-методичної ради при Генеральній прокуратурі України.

Мені особливо приємно відзначити, що В.Я. Тацій гідно представляв Україну в багатьох міжнародних правничих організаціях. Він брав активну участь у роботі Координаційної ради Міжнародного союзу юристів; Ради директорів Європейської організації публічного права; Міжнародної асоціації законодавства; Міжнародної асоціації юридичної методології. Він очолював делегацію України на міжнародній конференції під егідою ООН зі створення Міжнародного Кримінального Суду та брав участь у розробці проєкту його Статуту.

В.Я. Тацій був ініціатором створення, організатором та першим президентом Національної академії правових наук України – вищої галузевої самоврядної наукової установи України в галузі держави і права. Як вчений він активно розробляв теорію правової держави та її формування в Україні, активно підтримував зміцнення дієздатності держави та підвищення ефективності влади, необхідність політичної реформи та двопалатності парламенту.

Очолюючи понад 30 років Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, В.Я. Тацій зробив значний внесок в організацію його

діяльності, у створення потужного науково-педагогічного колективу, організацію на високому рівні навчально-виховного процесу, науково-дослідної роботи, гармонійного й культурного розвитку майбутніх фахівців, розбудову матеріальної бази вишу та розвитку міжнародних зв'язків. Під його керівництвом університет став одним з найавторитетніших закладів вищої освіти України, справжнім центром підготовки високопрофесійних юристів.

З приємністю згадую, що я багато разів бував у цьому університеті, виступав перед повним актовим залом студентів і викладачів. У нас було цікаве спілкування на різні теми суспільного життя, нерідко далекі від юриспруденції. Я покидав стіни університету з гарним враженням від його колективу, від того, що в Україні є такі виші, є прекрасні студенти, а отже, будуть добрі фахівці.

Василь Якович увійшов в історію української юриспруденції як талановитий педагог, який виховав не одне покоління вітчизняних правників. Багато його учнів стали кандидатами та докторами наук, визнаними фахівцями у галузі права. Він користувався повагою серед широкого кола вітчизняних та закордонних правників як людина з принциповою громадянською позицією.

У мене залишились спогади про Василя Яковича як про людину талановиту, чуйну та мудру. Його завжди вирізняли щирість і небайдужість до потреб держави та людей. Своєю енергією, ентузіазмом він умів запалювати інших, згуртовувати навколо себе людей. За його багаторічну титанічну діяльність він у 2004 р. був удостоєний найвищого звання – Героя України. Я мав приємність підписати відповідний Указ Президента і підтримати ініціативу широкого загалу правничої спільноти і громадськості.

Щиро вірю, що життєвий шлях і щедрий науковий доробок Василя Яковича завжди буде прикладом наслідування для прийдешніх поколінь правників, науковців і педагогів. Його прогресивні наукові погляди та ідеї будуть жити у дослідницьких працях науковців, а поради та настанови – в добрих справах університетської спільноти.

ОСНОВНІ ДАТИ ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНОСТІ В. Я. ТАЦІЯ

- 1957–1959 рр.** – токар Паровозного депо (Полтава)
- 1959–1963 рр.** – студент Харківського юридичного інституту
- 1964–1966 рр.** – помічник прокурора Полтавського району, прокурор відділу з нагляду за розглядом у судах кримінальних справ прокуратури Полтавської області
- 1966–1969 рр.** – аспірант Харківського юридичного інституту
- 1970 р.** – захист дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук.
- 1969–1972 рр.** – старший викладач Харківського юридичного інституту
- 1973 р.** – присвоєно вчене звання доцента
- 1972–1973 рр.** – доцент, заступник декана денного факультету Харківського юридичного інституту
- 1973–1987 рр.** – проректор з наукової роботи Харківського юридичного інституту
- 1981 р.** – нагороджений орденом «Знак Пошани»
- 1984 р.** – захист дисертації на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук
- 1985 р.** – присвоєно вчене звання професора
- 1987–2020 рр.** – ректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
- 1989 р.** – присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України»

- 1991–2015 рр.** – завідувач кафедри кримінального права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
- 1993–2016 рр.** – президент і академік Національної академії правових наук України
- 1994 р.** – присвоєно класний чин працівників органів прокуратури України – старший радник юстиції
- 1995 р.** – присвоєно класний чин працівників органів прокуратури України – державний радник юстиції 3 класу
- 1995 р.** – нагороджений орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня
- 1997 р.** – обраний дійсним членом (академіком) Національної академії наук України
- 1998 р.** – обраний членом Президії Національної академії наук України
- 1998 р.** – нагороджений орденом князя Ярослава Мудрого IV ступеня
- 1999 р.** – присвоєно класний чин працівників органів прокуратури України – державний радник юстиції 2 класу.
- 2000 р.** – нагороджений орденом «За заслуги» II ступеня
- 2000 р.** – почесний доктор Київського національного університету імені Тараса Шевченка
- 2000 р.** – лауреат Премії «Феміда-99»
- 2001 р.** – лауреат Державної премії України в галузі архітектури
- 2001 р.** – почесний громадянин міста Полтави
- 2001 р.** – лауреат Премії імені В. Вернадського
- 2001 р.** – лауреат Премії імені Ярослава Мудрого
- 2001 р.** – нагороджений Почесною грамотою Верховної Ради України
- 2002 р.** – лауреат Премії імені Ярослава Мудрого
- 2002 р.** – нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України
- 2002 р.** – почесний доктор Харківського національного університету внутрішніх справ
- 2004 р.** – почесний громадянин міста Харкова
- 2004 р.** – Герой України з врученням ордена Держави
- 2004 р.** – лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки
- 2004 р.** – почесний доктор Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

- 2005 р. – заслужений професор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
- 2005 р. – почесний академік Співтовариства академіків Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка
- 2005 р. – почесний академік Острозького академічного братства
- 2009 р. – нагороджений орденом князя Ярослава Мудрого III ступеня
- 2010 р. – присвоєно класний чин працівників органів прокуратури України – державний радник юстиції 1 класу
- 2012 р. – нагороджений орденом «За заслуги» I ступеня
- 2012 р. – почесний професор Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля
- 2013 р. – нагороджений медаллю «Національна академія правових наук України»
- 2014 р. – почесний громадянин Харківської області
- 2014 р. – нагороджений міжнародною нагородою «The Name in Science» («Ім'я в науці») із внесенням у Світовий Реєстр видатних науковців (рішення Міжнародного Сократівського комітету і Номінаційного комітету Європейської Бізнес Асамблеї (Оксфорд, Велика Британія)
- 2015 р. – нагороджений орденом князя Ярослава Мудрого II ступеня
- 2015 р. – почесний професор Запорізького національного університету
- 2015 р. – почесна відзнака «Орден Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» I ступеня
- 2018 р. – почесний доктор Університету Миколаса Ромеріса
- 2018 р. – нагороджений орденом князя Ярослава Мудрого I ступеня
- 2020 р. – почесний доктор Науково-дослідного інституту інформатики і права НАПрН України
- 2016–2022 рр. – почесний президент, радник Президії Національної академії правових наук України.
- 2021–2022 рр. – почесний ректор, радник ректора Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

ЗМІСТ

Переднє слово	4
Леонід Кучма.	
Будівничий правової держави – України.....	6
Сторінки біографії Василя Яковича Тація	9
Життєвий і творчий шлях	14
Спогади про Василя Яковича Тація.....	45
Анатолій Гетьман.	
Заповіт Василя Яковича Тація	46
Лариса Тацій.	
Таким батька ніхто не знав, таким його знали всі... ..	53
Оксана Тацій. Дуже важливо відпускати... ..	56
Любов Анучина.	
Спогади про Василя Яковича Тація	60
Валентина Астахова.	
Людина з великої літери	65
Віль Бакіров.	
Великий вчений, патріот, громадянин	68
Олександр Бандурка.	
Василь Якович завжди з нами	72
Юрій Барабаш.	
Спогади про Василя Яковича Тація	75

Юрій Баулін.	
Василь Якович Тацій у моєму житті.....	80
Людмила Белова.	
Спогади про Василя Яковича Тація	85
Вячеслав Борисов.	
Провідна ідея наукової творчості В.Я. Тація – теорія об'єкта кримінально-правової охорони.....	90
Ігор Галенко.	
Спогади про Василя Яковича Тація	105
Володимир Голіна.	
Усе, що зберегла пам'ять: нарис про Василя Яковича Тація	109
Віктор Городовенко.	
Василь Якович Тацій: життя, присвячене науці та Україні	114
Наталія Гуторова.	
Мудрий керівник і наставник	119
Олег Данильян.	
Людина з великим серцем.....	123
Людмила Демидова.	
Професор Василь Якович Тацій – спогади про вченого, вчителя, лідера, людину	130
Тетяна Єгорова-Луценко.	
Спогади про Василя Яковича Тація	136
Володимир Жернаков.	
Про Василя Яковича Тація – керівника і людину	138
Володимир Журавель.	
Спогади про Василя Яковича Тація	148
Олена Зеленіна.	
Три хвилюючі історії з «Часів життя» Василя Тація	153
Оксана Капліна.	
Мої миттєвості життя поряд із Василем Яковичем Тацієм	158
Ніна Карпачова.	
Нас поєднав Бекетов і захист прав людини	173
Алла Коваленко.	
Спогади про Героя України Василя Яковича Тація.....	182
Віктор Ковтун.	
Спогади про Василя Яковича Тація	185

Вадим Козак.	
Спогади про Вчителя	187
Вячеслав Комаров.	
Ректор	192
Віктор Кононенко.	
Вибрані місця з пам'яті про друга	209
Станіслав Косінов.	
Ось такою він був Людиною!	217
Василь Кремень.	
Достойник	220
Ігор Криницький, Анатолій Козаченко.	
Василь Якович Тацій – фундатор Полтавського юридичного інституту	223
Олександр Крупчан.	
Справедливий і миролюбний, до якого тягнулися люди	227
Петро Куліков.	
Спогади про Василя Яковича Тація	231
Микола Кучерявенко.	
Особистість, яка формувала і формує кожного з нас	233
Володимир Лупальцов.	
Людина високої честі й гідності	238
Дмитро Лученко.	
Спогади про Василя Яковича Тація	240
Анатолій Мазаракі.	
Спогади про Василя Яковича Тація	243
Юлія Меліхова, Олена Гізімчук, Тетяна Слюсаренко.	
Про незабутнього	245
Вячеслав Навроцький.	
Василь Якович Тацій: консерватор чи реформатор?	251
Олексій Нестерович.	
Мої спогади про Василя Яковича	257
Станіслав Ніколаєнко.	
Академік Василь Тацій – яскравий лідер епохи відродження української юридичної освіти і науки	263
Віктор Остапчук.	
Правник з душею зодчого	265

Надія Пасмор.

Внесок академіка В. Я. Тація в розвиток наукової бібліотеки
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого 268

Олександр Петришин.

Спогади про життя та діяльність Василя Яковича Тація 272

Михайло Пилипчук.

Василь Якович Тацій – знакова постать в історії міста Харкова 279

Геннадій Півняк.

Доброзичливість і високий професіоналізм..... 285

Володимир Пономаренко.

Будувати на віки, жити повноцінно!

Спогади про життя та діяльність В. Я. Тація 287

Юрій Пономаренко.

Професор В. Я. Тацій в історії Харківської школи

кримінального права 293

Анатолій Попов.

Спогади про Василя Яковича Тація 303

Іван Прищепа.

Понад три десятиліття плідної співпраці

і дружнього спілкування 307

Дмитро Разумков.

Спогади про Василя Яковича Тація 334

Ігор Самощенко.

Спогади про життя та діяльність В. Я. Тація 335

Олександр Святоцький.

Глибокий слід у моєму житті та науковій творчості..... 342

Володимир Семиноженко.

Співпраця та дружба 346

Олександр Сидоренко.

Спогади про Василя Яковича Тація 351

Олександр Скрипнюк.

Василь Якович Тацій: видатний вчений і велика Людина 354

Юрій Смирнов.

За велінням часу..... 359

Валерій Сокурено.

Слово про Вчителя, наставника, відданого патріота України 363

Євген Стрельцов.

Спогади про великого вченого та велику людину –
Героя України, академіка Василя Яковича Тація! 368

Володимир Тихий.

Пам'ятаємо, шануємо, наслідуємо 374

Микола Тітов.

В.Я. Тацій – видатний педагог, учений, будівничий
та старший товариш 379

Олександр Удовіченко.

Спогади про спорудження навчальних корпусів Полтавського
юридичного інституту
(липень 2003 – січень 2005 рр., березень 2010 – лютий 2014 рр.) 386

Валентин Черних.

Спогади про Тація Василя Яковича – ректора Національного
юридичного університету імені Ярослава Мудрого (1987–2020),
академіка Національної академії наук України, президента
та академіка Національної академії правових наук України,
Героя України 389

Сергій Чернов.

Спогади про Василя Яковича Тація 395

Василь Шакун.

Незакінчена розмова 399

Світлана Шаренко.

Пам'яті Вчителя, вченого, громадського діяча 406

**Мудрі й такі, що надихають,
висловлювання Василя Яковича Тація 423**

Нагороди В.Я. Тація 434

**Участь В.Я. Тація в урядових, парламентських комісіях,
громадських організаціях, робочих групах та оргкомітетах 440**

Публікації про В.Я. Тація 448

Основні дати життя і діяльності В.Я. Тація 460

Літературно-художнє видання

ВАСИЛЬ ЯКОВИЧ ТАЦІЙ: ЖИТТЯ, ГІДНЕ ПОВАГИ

До 85-річчя від дня народження

Збірник спогадів про життя і діяльність
академіка В. Я. Тація

Головний редактор *А. П. Гетьман*
Відповідальна за випуск *Л. О. Гріненко*
Редактор *Л. О. Гріненко*

Коректор *С. А. Пашинська*
Оформлення і комп'ютерне верстання *О. В. Кочетков*

Підписано до друку 26.12.2024. Формат 70×100/16.
Ум. друк. арк. 38,03. Обл.-вид. арк. 22,39.
Тираж 100 пр. Зам. № 217

ТОВ «Видавничий дім «Право»,
вул. Харківських Дивізій, 11/2, м. Харків, Україна
Для кореспонденції: а/с 822, м. Харків, 61023, Україна
Тел.: (050) 409-08-69, (067) 574-81-20, (063) 254-50-84
Вебсайт: <https://pravo-izdat.com.ua>
E-mail для замовників послуг: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для покупців: sales@pravo-izdat.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8024 від 05.12.2023

Виготовлено ТОВ «Промарт»,
вул. Весніна, 12, Харків, 61023, Україна
Тел. (057) 717-25-44
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5748 від 06.11.2017